

Денис Ковтун,

здобувач ступеня вищої освіти
бакалавра за спеціальністю
«Право» навчально-наукового
інституту поліцейської діяльності
Національної академії внутрішніх
справ

Науковий керівник:

професор кафедри поліцейської
діяльності Національної академії
внутрішніх справ, кандидат
юридичних наук, доцент

В. Варивода

ПРАВОВІ Й ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ ВОЛОНТЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Від початку повномасштабного вторгнення росії, роль волонтерів набула особливого значення, забезпечуючи допомогу військовим, внутрішньо переміщеним особам та іншим категоріям громадян. Волонтерство в Україні – є невід’ємною частиною громадянського суспільства, сприяючи соціальній згуртованості, підтримці вразливих категорій населення та розвитку демократичних цінностей.

Однак, для ефективного та безпечного здійснення волонтерської діяльності, необхідно розуміти її правові та організаційні засади. Це не лише забезпечує захист прав волонтерів та отримувачів допомоги, але й сприяє прозорості та підзвітності в роботі волонтерських організацій.

В Україні правові-організаційні засади волонтерської діяльності забезпечують низка нормативно-правових актів, зокрема це Закон України від 19.04.2011 «Про волонтерську діяльність» [1], постанова КМУ від 05.08.2015 №556 «Про затвердження Порядку надання волонтерської допомоги за окремими напрямками волонтерської діяльності» [2] та постанова КМУ від 19.08.2015 №604 «Деякі питання виплати одноразової грошової допомоги у разі загибелі (смерті) або інвалідності волонтера внаслідок поранення (контузії, травми або каліцтва), отриманого під час надання волонтерської допомоги в районі проведення антитерористичної операції, здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і

стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, здійснення заходів, необхідних для забезпечення оборони України, захисту безпеки населення та інтересів держави у зв'язку з військовою агресією Російської Федерації та/або іншої країни проти України, бойових дій та збройних конфліктів» [3].

Відповідно до ст. 1 Закону волонтерська діяльність – добровільна, соціально спрямована, неприбуткова діяльність, що здійснюється волонтерами шляхом надання волонтерської допомоги [1]. Згідно із законодавством дана допомога є законною, гуманною, рівною, добровільною, безоплатною, неприбутковою [1]. Організації та установи, що залучають до своєї діяльності волонтерів, провадять свою діяльність за програмами або планами, узгодженими з відповідними центральними органами виконавчої влади та у разі потреби з місцевими органами виконавчої влади або органами місцевого самоврядування [2].

Необхідно зазначити, що на сьогоднішній час волонтерська діяльність спрямована на :

- надання волонтерської допомоги Збройним Силам України, іншим військовим формуванням, правоохоронним органам, органам державної влади під час дії особливого періоду, дії правового режиму надзвичайного чи воєнного стану, проведення антитерористичної операції, здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони у зв'язку з військовою агресією Російської Федерації проти України та/або іншої країни проти України;

- надання волонтерської допомоги особам/сім'ям, які опинилися у складних життєвих обставинах через шкоду, завдану бойовими діями, терористичним актом, збройним конфліктом, тимчасовою окупацією, збройною агресією Російської Федерації проти України та/або іншої країни проти України;

Варто додати, що відповідно до статті 5 вищезгаданого Закону, волонтерів до своєї діяльності можуть залучати організації та установи лише, які є неприбутковими та внесені до Реєстру неприбуткових установ та організацій [1].

Також дані організації мають право:

- провадити діяльність із укладенням договору про провадження волонтерської діяльності з волонтером або без такого договору у порядку, визначеному цим законом;

- отримувати кошти та інше майно для здійснення волонтерської діяльності;
- самостійно визначати напрями здійснення волонтерської діяльності;
- видавати волонтерам посвідчення, що засвідчують їх особу та вид волонтерської діяльності в межах організації;
- відшкодовувати волонтерам витрати, пов'язані з наданням ними волонтерської допомоги;
- страхувати життя і здоров'я волонтерів на період провадження ними волонтерської діяльності відповідно до Закону України «Про страхування»;
- набувати інші права, передбачені законом [1].

Суб'єкти, які займаються волонтерською діяльністю називають волонтерами.

Насамперед, законодавством закріплено визначення волонтера, то це фізична особа, яка добровільно здійснює соціально спрямовану неприбуткову діяльність шляхом надання волонтерської допомоги. Волонтери надають волонтерську допомогу на базі організації чи установи, що залучає до своєї діяльності волонтерів, на підставі договору про провадження волонтерської діяльності, укладеного з такою організацією чи установою, або без такого договору [1].

В Україні, функціонують значна кількість організацій, що займаються волонтерською діяльністю, серед них найвідомішими є Благодійний фонд Сергія Притули, фонд опікується посиленням Сил Оборони України, а також допомогою цивільному населенню, яке постраждало від російської агресії [4]. Благодійний фонд «Повернись живим» закуповує обладнання, зокрема, тепловізійну оптику, квадрокоптери, автомобілі, системи спостереження та розвідки. А також є першою благодійною організацією в Україні, яка отримала дозвіл на закупівлю та імпорт товарів військового та подвійного призначення. Зокрема, командою організації придбано для підрозділів Сил оборони комплекс ударного БпЛА Bayraktar TB2, 12 спеціальних броньованих автомобілів, понад 4600 одиниць колективного піхотного озброєння – мінометів, кулеметів, гранатометів [5]. Вищенаведені фонди, є «гігантами», волонтерської діяльності, які надають потужну допомогу українському війську.

Говорячи про неприємні життєві обставини щодо волонтера, зокрема у разі загибелі (смерті) або інвалідності волонтера внаслідок поранення (контузії, травми або каліцтва), отриманого під час надання волонтерської допомоги, держава компенсує це одноразовою виплатою членам сім'ї або батькам волонтера, це визначається ст. 6 закону та в порядку постанови КМУ від 19 серпня 2015 р. № 604 зі змінами від 7 березня 2025 р. № 260.

Отже, волонтерство – це фундамент громадянського суспільства, є одним з способів та засобів збереження людського життя, зміцнення національної патріотичної моралі та людських цінностей.

Списки використаних джерел

1. Про волонтерську діяльність : Закон України від 19.04.2011 № 3236-VI : станом на 1 січ. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3236-17#Text>.

2. Про затвердження Порядку надання волонтерської допомоги за окремими напрямками волонтерської діяльності: Постанова КМУ від 05.08.2015 № 556 : станом на 16 вер. 2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/556-2015-п#Text>.

3. Деякі питання виплати одноразової грошової допомоги у разі загибелі (смерті) або інвалідності волонтера внаслідок поранення (контузії, травми або каліцтва), отриманого під час надання волонтерської допомоги в районі проведення антитерористичної операції, здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, здійснення заходів, необхідних для забезпечення оборони України, захисту безпеки населення та інтересів держави у зв'язку з військовою агресією Російської Федерації та/або іншої країни проти України, бойових дій та збройних конфліктів: Постанова КМУ

4. Благодійний фонд Сергія Притули. URL: <https://prytulafoundation.org/about>.

5. Благодійний фонд «Повернись живим». URL: <https://savelife.in.ua/about-foundation/>.